

آثار دکتر عباس زریاب

۱. تالیفات

الف) کتابها:

- *Der Bericht über die Nachfolger Timurs aus dem ta-ri-ch kabir des Gafar ibn Muhammad al-Husaini*, Mainz 1960.

- اطلس تاریخی ایران، زیر نظر سید حسین نصر، احمد مستوفی و عباس زریاب، تهران ۱۳۵۰ ش.

- تاریخ ساسانیان، تهران، انتشارات دانشگاه آزاد، ۱۳۵۴ ش.

- آئینه جام، شرح مشکلات دیوان حافظ، تهران، انتشارات علمی، ۱۳۶۸ ش.

- بزم آورد، شصت مقاله درباره تاریخ، فرهنگ و فلسفه، تهران، انتشارات علمی، ۱۳۶۸ ش.

- سیره رسول الله (ص)، بخش اول: از آغاز تا هجرت، تهران، انتشارات سروش، ۱۳۷۰ ش.

- کتاب الصیدنه فی الطب، نوشته ابوریحان بیرونی، تصحیح و تحشیه و مقدمه عباس زریاب، تهران، مرکز نشر دانشگاهی، ۱۳۷۰ ش.

- روضة الصفا، نوشته محمد بن خاوندشاه بلخی، تهذیب و تلخیص دکتر عباس زریاب، ۲ مجلد، تهران، انتشارات علمی، ۱۳۷۳ ش.
- اطلس تاریخ ایران، زیر نظر سازمان نقشه برداری، با همکاری مهندس محمد پورکمال و عباس زریاب [چاپ خواهد شد].

ب) مقالات:

- «صاحب بن عباد در نظر یک نفر مخالف»، یغما، سال ۱، ش ۳ (خرداد ۱۳۲۷ ش)، ص ۱۲۰-۱۲۴.
- «کتابخانه مجلس شورای ملی»، دانش، سال ۱، ش ۱ (فروردین ۱۳۲۸ ش)؛ ص ۲۵-۲۷؛ ش ۲، ص ۹۲-۹۳، ش ۳، ص ۱۳۲-۱۳۵.
- «قصیده‌ای از ابن سینا»، یغما، سال ۳، ش ۴ (تیر ۱۳۲۹ ش)، ص ۱۸۲-۱۸۶.
- «یک مناظره درباره احکام نجومی»، مهر، سال ۸، ش ۶ (شهریور ۱۳۳۱ ش)، ص ۳۴۵-۳۴۷.
- «اسرار التوحید فی مقامات ابی سعید»، فرهنگ ایران زمین، سال ۱، ۱۳۳۲ ش، ص ۲۸۷-۲۹۰.
- «در استعمال گمان»، مهر، سال ۹، ش ۳ (تیر ۱۳۳۲ ش)، ص ۱۲۶-۱۲۸.
- «کتاب جامع الحکمتین»، سخن، سال ۴، ش ۸ (تیر ۱۳۳۲ ش)، ص ۶۷۱-۶۷۴.
- «رساله در حقیقت سلسله موجودات و تسلسل اسباب و مسببات»، سخن، سال ۴، ش ۱ (مهر ۱۳۳۲ ش)، ص ۸۳۳-۸۳۵.
- «مخارج الحروف»، سخن، سال ۵، ش ۶ (تیر ۱۳۳۳ ش)، ص ۴۸۰-۴۸۱.
- «تاریخ ادبیات در ایران»، سخن، سال ۵، ش ۷ (مرداد ۱۳۳۳ ش)، ص ۵۶۶-۵۶۷.
- «تاریخ مذاهب اسلام یا ترجمه الفرق بین الفرق»، سخن، سال ۵، ش ۸ (شهریور ۱۳۳۳ ش)، ص ۶۴۷-۶۴۸.
- «داستان کشته شدن مجدالدین بغدادی»، یغما، سال ۷، ش ۱۲ (اسفند

- ۱۳۳۳ ش)، ص ۵۴۴-۵۴۸.
- «کتاب تاریخ افرنج از جامع التواریخ»، سخن، سال ۶، ش ۱ (اسفند ۱۳۳۳ ش)، ص ۸۹-۹۹.
- «مثنوی تحفة العراقین»، سخن، سال ۶، ش ۴ (خرداد ۱۳۳۴ ش)، ص ۳۶۸-۳۷۰.
- «مقدمه تحفة الخواطر و زبدة النواطر یا تحفة العراقین»، سخن، سال ۶، ش ۵ (تیر ۱۳۳۴ ش)، ص ۴۶۴-۴۶۶.
- «قندیه»، سخن، سال ۶، ش ۸ (مهر ۱۳۳۴ ش)، ص ۷۵۰-۷۵۱.
- «دیوان عبدالواسع جبلی»، سخن، سال ۱۱، ش ۵ (شهریور ۱۳۳۷ ش)، ص ۶۰۸-۶۰۹.
- «کتاب السموم و دفع مضارها»، راهنمای کتاب، سال ۱، ش ۴ (زمستان ۱۳۳۷ ش)، ص ۴۶۶-۴۷۰.
- «ویس و رامین»، سخن، سال ۹، ش ۱۱ و ۱۲ (اسفند ۱۳۳۷ ش)، ص ۱۱۷۸-۱۱۸۹.
- «اخلاق محتشمی»، سخن، سال ۱۱، ش ۷ (آبان ۱۳۳۹ ش)، ص ۸۵۲-۸۵۳.
- «دیوان شاه اسماعیل خطائی»، راهنمای کتاب، سال ۳، ش ۴ (آبان ۱۳۳۹ ش)، ص ۵۵۵-۵۵۸.
- «فصول من تاریخ الباب و شروان»، راهنمای کتاب، سال ۳، ش ۵ (دی ۱۳۳۹ ش)، ص ۶۶۸-۶۶۹.
- «ترجمة تفسیر طبری»، سخن، سال ۱۱، ش ۱۰ و ۱۱ (بهمن - اسفند ۱۳۳۹ ش)، ص ۱۲۰۸-۱۲۱۰.
- «رسالة سه اصل»، راهنمای کتاب، سال ۴، ش ۱۰ (دی ۱۳۴۰ ش)، ص ۹۳۵-۹۳۶.
- «غررالحکم و دررالکلم»، راهنمای کتاب، سال ۵، ش ۱ (فروردین ۱۳۴۱ ش)، ص ۵۹-۶۱.

- «انتقاد برانقتاد برانقتاد»، راهنمای کتاب، سال ۵، ش ۴ و ۵ (تیر - مرداد ۱۳۴۱ ش)، ص ۴۶۱-۴۶۳.
- «انتقال علوم یونانی به عالم اسلامی»، راهنمای کتاب، سال ۷، ش ۲ (زمستان ۱۳۴۳ ش)، ص ۳۵۹-۳۶۰.
- «تفسیر قرآن پاک»، یغما، سال ۱۹، ش ۲ (اردیبهشت ۱۳۴۵ ش)، ص ۵۷-۶۳.
- «اندروس، هارو، شعر سعدی...»، امیرشقاقتی، عبدالصمد و زریاب، عباس، یغما، سال ۱۹، ش ۸ (آبان ۱۳۴۵ ش)، ص ۴۴۱-۴۴۵.
- «اهمیت دوره ساسانیان در تاریخ ایران، و اهمیت منابع یونانی و سریانی برای این دوره»، مجموعه سخنرانیها، ص ۸۱-۹۰.
- «تقی زاده آن چنانکه من شناختم»، یادنامه تقی زاده، چاپ حبیب یغمائی، تهران ۱۳۴۹، ص ۱۵۷-۱۷۷.
- «تاریخ نگاری بیهقی»، مجله دانشکده ادبیات و علوم انسانی مشهد، ش ۷ (زمستان ۱۳۵۰)، ص ۷۶۰-۷۷۱.
- «چند پاسخ درباره تاریخ ایران»، فرهنگ و زندگی، ویژه فرهنگ ایران، ش ۶، (شهریور ۱۳۵۰)، ص ۱۱۰-۱۱۸.
- «سه نکته درباره رشیدالدین فضل الله»، مجموعه خطابه های تحقیقی، تهران ۱۳۵۰، ص ۱۲۳-۱۳۵.
- «مورخان ایران در دوره اسلامی»، تاریخ تحول علوم در ایران، تهران ۱۳۵۰، ص ۱۷۰-۱۸۵.
- «فردوسی و طبری»، ارمغانی برای زرین کوب، تهران، انتشارات اداره کل فرهنگ و هنر لرستان، ۱۳۵۵ ش، ص ۱-۹. همین مقاله مجدداً در یغما، سال ۳۰، ش ۲، (اردیبهشت ۱۳۵۶ ش)، ص ۶۵-۷۴ و سیمرخ، ش ۴، (اسفند ۱۳۵۵ ش)، ص ۱۰۳-۱۱۴، به چاپ رسیده است.
- «سوگندنامه جهان پهلوان»، آینده، سال ۹، ش ۸ و ۹ (آبان - آذر

- ۱۳۶۲ ش)، ص ۶۱۳-۶۱۷.
- «چند کلمه، دسیه / رسیه، آغاجی / قبجی، مهزیار / مازیار...»، آینده، سال ۱۰، ش ۸ و ۹ (آبان - آذر ۱۳۶۳ ش)، ص ۵۳۰-۵۳۳.
- «دیو مسلمان نشود / دیو سلیمان نشود»، آینده، سال ۱۰، ش ۱۰ و ۱۱ (دی - بهمن ۱۳۶۳ ش)، ص ۶۵۱-۶۵۴.
- «فتوحات همایون»، نوشته سیاقی نظام، با مقدمه عباس زریاب خوئی، بررسیهای تاریخی، سال ۸، ش ۱ و ۲ (۱۳۵۲)، ص ۲۰۷-۲۷۸.
- «درباره تاریخ و تحقیقات»، تلاش، ش ۵ (شهریور ۱۳۵۴)، ص ۲۰-۲۴.
- «گفتگو با استاد تاریخ»، مصاحبه توسط عاصمی، کاوه، ۱۳ (۱۳۵۴)، ش ۵، ص ۱۸-۲۲.
- «نسامه‌های موجود از امیرکبیر»، امیرکبیر و دارالفنون، تهران (۱۳۵۴)، ص ۱۶۴-۱۷۸.
- «درباره کتاب»، کتاب و کتابخانه، تهران (۱۳۵۵)، ص ۱۴۷-۱۵۴.
- «درباره مجتبی مینوی»، سخن، سال ۲۵، (۱۳۵۵)، ص ۸۹۸-۹۰۳.
- «مجتبی مینوی»، راهنمای کتاب، سال ۲۰، ش ۱ و ۲ (فروردین - اردیبهشت ۱۳۵۶)، ص ۱۱۸-۱۱۹.
- «نام یکی از هفت خاندان بزرگ دوره پارتی و ساسانی»، مجله تاریخ، ج ۱، ش ۲ (بهار ۱۳۵۶)، ص ۱-۶.
- «افسانه فتح‌الحضر در منابع عربی و شاهنامه»، یغما، سال ۳۰، (۱۳۵۶)، ص ۶۴۲-۶۵۳.
- «جامعیت مینوی» پانزده گفتار درباره مجتبی مینوی، تهران (۱۳۵۶)، ص ۵۵-۶۱.
- «درباره محمدابراهیم باستانی پاریزی»، راهنمای کتاب، سال ۲۰، (۱۳۵۶)، ص ۹۳۳-۹۳۷.
- «گفتگو با محمدتقی دانش‌پژوه»، راهنمای کتاب، سال ۲۱، (۱۳۵۷)،

ص ۲۲۴-۲۸۱.

- «غزالی و ابن تیمیه»، معارف، سال ۱، ش ۱، (آذر - اسفند ۱۳۶۳ ش)، ص ۶۷-۷۹.

- «ملاحظاتی درباره سلسله بادوسپانیان طبرستان»، تحقیقات اسلامی، سال ۱، ش ۲ و سال ۲، ش ۱ (۱۳۶۵-۱۳۶۶ ش) ص ۷۹-۸۸.

- «سازمان اداری ایران در زمان حکومت ایلخانان»، مجله باستان شناسی و تاریخ، سال ۱، ش ۲ (بهار - تابستان ۱۳۶۶ ش)، ص ۴۲-۴۹؛ سال ۲، ش ۲ (پاییز - زمستان ۱۳۶۶ ش)، ص ۲۹-۳۹.

- «بداء در کلام اسلامی و ملاحظاتی تازه در حل آن»، تحقیقات اسلامی، سال ۲، ش ۲ (۱۳۶۶ ش)، ص ۱۸-۳۰.

- «سخنی درباره منشآت قائم مقام»، نامواره دکتر محمود افشار، چاپ ایرج افشار و کریم اصفهانیان، تهران، بنیاد موقوفات دکتر محمود افشار، ۱۳۶۶، ج ۳، ص ۱۴۳۱-۱۴۵۵.

- «پارادوکس های نظام»، تحقیقات اسلامی، سال ۳، ش ۱ و ۲ (۱۳۶۷)، ص ۱-۱۲.

- «لعبت بازی، بازی خیال، شب بازی»، کتاب سخن، چاپ صفدر تقی زاده، تهران، انتشارات علمی، (۱۳۶۸)، ص ۷-۱۴.

- «نکاتی درباره مقنع»، هفتاد مقاله، ارمغان فرهنگی به دکتر غلامحسین صدیقی، چاپ یحیی مهدوی و ایرج افشار، تهران، انتشارات اساطیر، (۱۳۶۹)، ج ۱، ص ۸۱-۹۲.

- «پذیرش نویسنده در جامعه بزرگ تشویق و حمایت است»، ویژه نامه چهارمین نمایشگاه کتاب، ش ۲، (اردیبهشت ۱۳۷۰)، ص ۴-۷.

- «مصاحبه با مجله دریاچه گفتگو»، دریاچه گفتگو، ش ۴، (آذر ۱۳۷۰)، ص ۲۴-۲۶.

- «گفتگو با دنیای سخن»، مجله دنیای سخن، ش ۴۶ (دی ۱۳۷۰)،

- ص ۲۶-۳۲.
- «نگاهی تازه به مقدمه شاهنامه»، ایران نامه، سال ۱۰، ش ۱ (زمستان ۱۳۷۰)، ص ۱۴-۲۳.
- «در سوگ امید»، باغ بی برگی، یادنامه مهدی اخوان ثالث (م. امید)، چاپ مرتضی کاخی، تهران (۱۳۷۰)، ص ۲۶۶-۲۷۰.
- «برهان»، تحقیقات اسلامی، سال ۷، ش ۱ (۱۳۷۱)، ص ۵-۲۱.
- «زمینه‌های تاریخی و اجتماعی بعثت»، روزنامه همشهری، سال اول، ش ۳۱، (دی ۱۳۷۱).
- «مرد دو هزار و پانصد ساله»، کتاب سخن، چاپ صفدر تقی‌زاده، تهران، انتشارات علمی، (۱۳۷۱)، ص ۷-۱۲.
- «مصالح ایران که به میان می‌آمد شعوبیه محض جلوه می‌کرد»، مجله دنیای سخن، ش ۵، (۱۳۷۱)، ص ۱۲-۱۳.
- «مقدمه بر دیوان آقاسی»، دیوان آقاسی، (تبریز ۱۳۷۱)، ص ۵-۸.
- «پاسخ، نظرخواهی درباره فرهنگ گذشته و نیازهای امروز»، هستی، (بهار ۱۳۷۲)، ص ۵۸-۵۹.
- «پرچمدار فرهنگ ملی ایران درگذشت»، مجله دنیای سخن، ش ۵۷، (آبان ۱۳۷۲)، ص ۲۲-۲۳.
- «احوال از نظر شیخ مفید»، مقالات فارسی کنگره جهانی هزاره شیخ مفید، قم ۱۴۱۳، ص ۲۰۹-۲۱۶.
- «تاریخ‌نگاری در ایران»، تاریخ و فرهنگ معاصر، سال ۳، ش ۳ و ۴ (پاییز و زمستان ۱۳۷۳)، ص ۵۰-۶۱.
- «آرمانشهر»، جبهه‌ای نو در فرهنگ شناسی ایران، تهران، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، (۱۳۷۴)، ص ۸۵-۸۹.
- «دبیرستان»، نامه شهیدی (جشن نامه استاد دکتر جعفر شهیدی)، چاپ علی اصغر محمدخانی، تهران، طرح‌نو، (۱۳۷۴)، ص ۳۴۵-۳۴۹.

ج) مقالات در دایرة المعارفها:

۱. دایرة المعارف فارسی (جلد دوم):

- «شکاکیت»، «شلاير ماخر، فریدریش ارنست دانیل»، «شیخیه»، «شیعه»، «صَبَّه»، «صدور کثرت از وحدت»، «عافل و معقول»، «عالم»، «عرب»، «عقل»، «فارابی»، «فخر رازی»، «فرشته»، «فضیلت»، «فقه»، «فلسفه»، «فلوطين»، «فیثاغورس»، «فیشته»، «قادیسیه»، «قانون»، «قانونشناسی»، «قرآن»، «قرامطه»، «قربانی»، «قریش»، «قضا و قدر»، «قیاس»، «قیامت»، «کانت»، «ایمانوئل»، «کرامیه»، «کرتیر»، «کردها»، «کلام»، «گاهشماری»، «گنوستیسیسم»، «لاادریه»، «لابشرط»، «لاضرر و لاضرار»، «لاک»، «لامتری»، «لایپنیتز»، «لحیان»، «لعان»، «لنین»، «لوتسه»، «لوکرتیوس»، «لیلة القدر».

(جلد سوم، در دست انتشار)

- «مابعدالطبیعه»، «ماتریالیسم دیالکتیک»، «مارب»، «ماکسیم گورکی»، «مالبرانش»، «مانویت»، «مانی»، «مبادی یقینی برهان»، «مثل»، «مجرد»، «محمدص»، «مدرنیسم»، «مدینه»، «مذهب»، «مرابطون»، «مزدک»، «مشائی»، «معاویه»، «معتزله»، «مغول»، «مفهوم»، «مقنع»، «مقولات»، «مکه»، «ملاصدرا»، «موسی»، «موسی بن میمون»، «مهرپرستی»، «نظام»، «نفس زکیه»، «نوافلاطونی»، «نوکانتی»، «نیچه»، «وحدت وجود»، «هگل»، «هیدگر».

۲. دانشنامه ایران و اسلام:

«آذربایجان (تکمله)»، «آجاجی»، «آجاجی، ابوالحسن».

۳. ایرانیکا:

- "Bokayr B.Māhān Marvazī", *Encyclopaedia Iranica*, vol. IV, London 1990, P.332.

- "Chobanids", (with Charles Melville), *Encyclopaedia Iranica*, vol. V

Costa Mesa 1992, pp.496-502.

۴. دایرةالمعارف بزرگ اسلامی:

- «آذربایجان»، «آریاخان»، «آسفی»، «آق سنقر برسقی»، «آقوش اشرفی»، «آقوش افرم»، «آیاس پاشا»، «آیواز»، «اباقاخان»، «ابراهیم بن سیار نظام»، «ابلیس (در قرآن)»، «ابن تیمیه»، «ابن حجر عسقلانی»، «ابن راوندی (عقاید و آثار)»، «ابن فورک»، «ابن مقفع (عقاید و آثار)»، «ابوسعید گورگان»، «احمد یلیان».

۵. دایرةالمعارف تشیع:

- «آبش خباتون»، «ابراهیم بن عبدالله المحض»، «ابن ابی الحدید»، «ابن اسحاق»، «ابوالاسود دؤلی»، «ابوذر غفاری»، «ابوطالب بن عبدالمطلب»، «ابوموسی اشعری»، «احمد بن حنبل»، «امام علی بن ابی طالب امیرالمؤمنین»، «امام حسن مجتبی (ع)»، «امام حسین (ع)»، «امام محمد باقر (ع)»، «امام صادق (ع)»، «امام رضا (ع)»، «امام جواد (ع)»، «امام هادی (ع)»، «امام حسن عسکری (ع)»، «امام زمان (عج)».

۶. دانشنامه جهان اسلام:

- «باب»، «بابا افضل»، «بابا فرج تبریزی»، «بابک خرمذین»، «بابل»، «بابلسر»، «بادوسپانیان»، «باران از نظر دانشمندان اسلام»، «باروسما»، «باروسی»، «بازبدی»، «باطرقانی»، «باعربایا»، «باعینا»، «باغنوی»، «باقلائی»، «باکالیجار»، «باکوئی، ابو عبدالله محمد»، «بالکان [ترجمه از انگلیسی]»، «بانت سعاد»، «باندومه [ترجمه از انگلیسی]»، «بانویه، ابو جعفر»، «بایزید بسطامی»، «بجکم [ترجمه از انگلیسی]»، «بدعیه»، «برائت (۲) [ترجمه از انگلیسی]»، «برکوکیه»، «برهان [ترجمه از فرانسه]»، «برهان»، «برهان تنهای ابعاد»، «بزغیه (بزغیه)»، «بسنی [ترجمه از انگلیسی]»، «بشربن معتمر»، «بقلیه یا نقلیه»، «بقیه الله»، «بکزیه»، «بکیرین ماهان»، «بلو [ترجمه از انگلیسی]»، «بوسفر، تنگه [ترجمه از انگلیسی]»، «بیات

[ترجمه از انگلیسی]، «بیانیه»، «بیهسیه»، «حضانت [ترجمه از انگلیسی]»، «سیکسک ابزه [ترجمه از انگلیسی]».

د. مقالات به زبانهای خارجی

-"Ein Wiederaufgefundnes Werk Abu Hayyān al-Tauhidis", *A Loccust's Leg*, London 1962, pp. 246-250.

-"Struggle of Religious sects in the Ilkhanid Court", *La Persiane Medioevo*, Roma, Accademia Nazionale dei Lincei, 1971, p.p 465-466.

۲. ترجمه‌ها

الف) کتابها:

- تاریخ فلسفه، ویل دورانت [انگلیسی]، تهران (۱۳۳۵) ش، چاپ دوازدهم، تهران انتشارات علمی و فرهنگی، تهران (۱۳۷۴) ش.

- لذات فلسفه، ویل دورانت [انگلیسی]، تهران (۱۳۴۴)، چاپ نهم، تهران انتشارات علمی و فرهنگی، (۱۳۷۴) ش.

- تاریخ ایرانیان و عربها در زمان ساسانیان، تئودور نولدکه [آلمانی]، تهران انجمن آثار ملی، (۱۳۵۸) ش.

- دریای جان، هلموت ریتز [ترجمه از آلمانی]، با همکاری مهرآفاق بایبردی، تهران، انتشارات بین‌المللی الهدی، (۱۳۷۴) ش، ج ۱.

- ظهور تاریخ بنیادی، فریدریش ماینکه [آلمانی]، آماده انتشار.

ب) مقالات:

- «خوارزم قدیم یک مملکت افسانه‌ای»، [انگلیسی]، یغما، سال ۸، ش ۱۲ (اسفند ۱۳۳۴ ش)، ص ۵۳۷-۵۴۱.

- «نسخه خطی فارسی بلخی اصطخری»، نوشته هانس فون مژیک، راهنمای کتاب، سال ۸، (زمستان ۱۳۴۴ ش)، ص ۵-۷.

- «کتیبه اورارتو به خط میخی در ماکو»، نوشته گ.ر.مایر، راهنمای کتاب، سال ۸، (زمستان ۱۳۴۴ ش)، ص ۶۹-۷۱.
- «فریتزولف»، هانس شدر، [آلمانی]، یغما، سال ۲۸، (۱۳۵۴)، ص ۱۲۹-۱۳۵.
- «ایرانیان و عربها»، تئودور نولدکه، [آلمانی]، آینده، سال ۷، (۱۳۶۰)، ص ۹۱۱-۹۱۳.
- «دیوانگان در آثار عطار»، هلموت ریتز، [آلمانی]، معارف، سال ۴، ش ۲ (مرداد-آبان ۱۳۶۶)، ص ۱۲۹-۱۵۰.

رضا رضازاده لنگرودی

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

پروشکاه علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی